

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
TEISĖS GRUPĖ**

IŠVADA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS DARBO KODEKSO 33, 36, 40, 41, 49, 52, 58, 59, 60, 112, 113, 118, 127, 133, 134, 140, 146, 147, 156, 166, 175, 181, 192, 193, 194, 197, 210, 211, 217, 236, 237, 244, 245, 247, 250, 251, 252 IR 253 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS BIUDŽETINIŲ ĮSTAIGŲ DARBUOTOJŲ DARBO APMOKĖJIMO IR KOMISIJŲ NARIŲ ATLYGIO UŽ DARBĄ ĮSTATYMO NR. XIII-198 1 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ TURTO VALDYMO, NAUDOJIMO IR DISPONAVIMO JUO ĮSTATYMO NR. VIII-729 PAKEITIMO ĮSTATYMO NR. XV-527 1 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS LIGOS IR MOTINYSTĖS SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. IX-110 5 ir 23 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO (TAP-25-1645; TAIS NR. 25-16113(2))

2026-01-13 Nr. NV-73
Vilnius

Įvertinę Lietuvos Respublikos darbo kodekso 33, 36, 40, 41, 49, 52, 58, 59, 60, 112, 113, 118, 127, 133, 134, 140, 146, 147, 156, 166, 175, 181, 192, 193, 194, 197, 210, 211, 217, 236, 237, 244, 245, 247, 250, 251, 252 ir 253 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Projektas Nr. 1), Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo Nr. XIII-198 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo Nr. VIII-729 pakeitimo įstatymo Nr. XV-527 1 straipsnio pakeitimo straipsnio pakeitimo įstatymo projekto ir Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 5 ir 23 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau kartu – Įstatymų projektai) atitiktį Lietuvos Respublikos įstatymams ir teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

Dėl Projekto Nr. 1:

1. Projektu Nr. 1 siūloma keisti Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – DK) 40, 52, 113 straipsnius, jų nuostatose vietoj nuorodos į *sveikatos priežiūros įstaigos išvadą* įrašant nuorodą į *sveikatos priežiūros įstaigos dokumentą*. Atkreipiame dėmesį, kad ir kituose DK straipsniuose, kurių nesiūloma keisti (pvz., 60 straipsnio 1 dalies 4 punkte, 117 straipsnio 5 dalyje, 118 straipsnio 5 dalyje, 119 straipsnio 5 dalyje, 128 straipsnio 5 dalies 4 punkte, 137 straipsnio 1 dalies 4 punkte), taip pat yra nuoroda į *sveikatos priežiūros įstaigos išvadą*, tačiau aiškinamajame rašte nėra pateiktas paaiškinimas ir pagrindimas, kodėl šiuo aspektu keičiami tik kai kurie DK straipsniai, ar siekiama sureguliuoti, kad būtent sveikatos priežiūros įstaigos išvada, o ne pažyma, rekomendacija ar kitas dokumentas apie darbuotojų sveikatos būklę konkrečiais atvejais būtų pateikti. Siūlome įvertinti šį aspektą.

2. Projektu Nr.1 keičiant DK 49, 52 straipsnių nuostatas, vartojamos skirtingos formuluotės „nebent kolektyvinėje sutartyje <..> nustatyta kitaip“ ir „nebent kolektyvinėje sutartyje susitarta kitaip“, nors savo esme tapačios, todėl siūlome pašalinti nenuoseklumą ir nuostatas suvienodinti.

3. Pastebime, kad Projekto Nr.1 6 straipsniu keičiant DK 52 straipsnio 4 dalį ir joje įrašant nuostatą „gali nustatyti“ (kas reikštų turi teisę, bet ne pareigą nustatyti), sudaromas teisinis neapibrėžtumas dėl kompensacijos dydžio ir mokėjimo sąlygų nustatymo, jei kolektyvinėje sutartyje nebūtų dėl to susitarta, nors pagal keičiamoje nuostatoje nustatytą reguliavimą darbuotojo patiriamos papildomos išlaidos, susijusios su jo darbu nuotoliniu būdu, *privalo* būti kompensuotos. Pagal dabar galiojančią reguliavimą darbo sutarties šalys šios kompensacijos dydį ir mokėjimo sąlygas *nustato* susitarimu. Tad siūlome tikslinti pakeitimo nuostatą šiuo aspektu.

4. Projekto Nr.1 8 straipsniu teikiama DK 59 straipsnio pakeitimą dėl teisės nutraukti darbo sutartį su darbuotoju dėl svarbių priežasčių, išmokant ne mažiau kaip 6 mėnesių darbuotojo vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinę išmoką, tikslinga tikslinti, nes aiškiai neapibrėžus, kas yra laikoma *svarbiomis priežastimis*, toks atleidimo pagrindas tampa neaiškus, neapibrėžtas ir laisvai interpretuojamas, be to, paliekantis galimybę nevienodam asmenų traktavimui. Pastebime, kad pastaba dėl šio DK 59 straipsnio pakeitimo buvo pateikta ir Teisingumo ministerijos išvadoje. Neatsižvelgimo argumentai, nurodyti derinimo pažymoje, jog „šiuo atveju „svarbios“ priežastys“ suprantamos kaip tos, kurios nurodytos Darbo kodekso 57 str. (darbdavio iniciatyva dėl svarbių priežasčių) ir taip pat gali apimti kitas objektyvias aplinkybes, susijusias su darbo santykiais“ yra klaidinantys, nes DK 57 straipsnio „Darbo sutarties nutraukimas darbdavio iniciatyva be darbuotojo kaltės“ 1 dalyje nurodytos atleidimo priežastys nėra įvardijamos „*svarbiomis priežastimis*“. Tad DK 57 straipsnio ir Projektu Nr.1 siūlomos DK 59 straipsnio 1 dalies santykis, šių straipsnių taikymo aplinkybės, kai tai aiškiai nėra reglamentuota DK, palieka neapibrėžtumą, kurį, įvertinant skirtingas nuostatų teises pasekmes, reikia ištaisyti.

5. Sistemiškai vertinant Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 28 straipsnyje ir Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse 68 straipsnyje nustatytų teisinio poveikio priemonių – asmeniui suteiktos specialiosios teisės atėmimo ir uždraudimo naudotis specialiąja teise – reguliavimą, manytina, kad siekiant teisinio aiškumo bei tikslumo, Projekto Nr.1 9 straipsnyje teikiamas DK 60 straipsnio 1 dalies 2 punkto pakeitimas turi būti tikslinamas formuluojant, kad ne „*atimama darbuotojo teisė dirbti tam tikrą darbą<...>*“, bet „*darbuotojui įstatymų nustatyta tvarka atimama teisė dirbti <...>*“. Taip pat siekiant tikslumo ir konkretumo, siūlome įvertinti, ar nebūtų tikslinga susiaurinti nuostatos „darbuotojas neatitinka nepriekaištingos reputacijos reikalavimų, nustatytų įstatymuose“ taikymo apimtį, šio reikalavimo taikymą susiejant

ne su įstatymuose, o tik su tam darbuotojui taikomų nepriekaištingos reputacijos reikalavimų, nustatytų įstatyme ar įstatymuose, taikymu.

6. Projekto Nr.1 12 straipsnyje teikiamame DK 118 straipsnio 4 dalies pakeitime siūloma, kad pasyviojo budėjimo namie atveju darbuotojui būtų mokama ne mažesnė kaip 20 procentų dydžio *jo valandinio darbo užmokesčio* priemoka. Tad siūlome įvertinti, ar toks reguliavimas būtų pakankamas ir aiškus jį taikant darbuotojams, kurių darbo užmokestis priklauso nuo darbo normų.

7. Projekto Nr.1 13 straipsnyje teikiamame DK 127 straipsnio 5 dalies pakeitime siūlome atsisakyti perteklinės nuostatos „su šioje dalyje numatyta išimtimi“. Taipogi, pritariant Ekonomikos ir inovacijų ministerijos išvadoje pateiktam siūlymui, siūlome įvertinti galimybę papildyti pakeitimą nuostata dėl piniginės kompensacijos už kasmetinių atostogų dalį, viršijančią DK 126 straipsnio 2 dalyje nustatytą kasmetinių atostogų už dvejus darbo metus trukmę, apskaičiavimo ir mokėjimo tvarkos nustatymo.

8. Kadangi DK 166 straipsnis nustato darbuotojų atstovų nepriklausomumo garantijas, Projektu Nr.1 20 straipsniu siūlomas DK 166 straipsnio 2 dalies pakeitimas tikslintinas, nes turėtų būti aiškiai apibrėžiama, ar vertinamoje dalyje minimas smurtas ir priekabiavimas nukreiptas tiesiogiai prieš darbuotojų atstovus, ar turimi omenyje kiti smurto ir priekabiavimo atvejai, kurie darbuotojų atstovams galėtų būti žinomi vykdant darbuotojų atstovų veiklą ar pan.

9. Projekto Nr.1 21 straipsniu keičiamo DK 175 straipsnio 1 dalyje teikiama imperatyvi nuostata, kad *visa* darbo tarybos veikla ir darbo tarybos narių kvalifikacijos kėlimas finansuojamas darbdavio lėšomis. Todėl svarstytina, ar siūlomas reguliavimas yra nuoseklus ir proporcingas: pirmajame sakinyje nustatomas darbdavio ir darbo tarybos rašytinis susitarimas dėl svarbiausių darbo tarybos funkcijų įgyvendinimo, veiklos organizavimo, *finansavimo, kvalifikacijos kėlimo* ir kita, nėra privalomas („gali sudaryti rašytinį susitarimą“), tačiau pasekmės ir esant susitarimui, ir jo nesant, vis tiek būtų tos pačios – *visa* darbo tarybos veikla finansuojama darbdavio lėšomis. Siūlome papildomai įvertinti šį aspektą.

10. Projekto Nr. 1 23 straipsniu teikiamas DK 192 straipsnio 4 dalies pakeitimas suprantamas nevienareikšmiškai, nes formuluotę papildžius žodžiu „atitinkamos“, tampa nebeaišku, ką šiuo žodžiu nuostatoje „atitinkamos šakos“ norima pažymėti: ar siūloma nustatyti, kad šakos kolektyvinės sutarties šalimis yra viena ar kelios profesinių sąjungų organizacijos, veikiančios toje pačioje šakoje, ar kita.

11. Pastebime, kad iš Projekto Nr. 1 26 straipsniu keičiamo DK 197 straipsnio 1 dalies siūlomos redakcijos (taip pat ir iš Įstatymų projektų aiškinamojo rašto nuostatų) nėra aišku, ar darbo apmokėjimo sistema bus taikoma visiems darbuotojams be patvirtinimo visuotiniame

darbdavio darbuotojų susirinkime (konferencijoje). Tad siūlome papildomai įvertinti nuostatos pirmojo ir antrojo sakinių santykį, nuostatą patikslinti ir pateikti paaiškinimą aiškinamajame rašte.

12. Projekto Nr. 1 28 straipsniu keičiamose DK 211 straipsnio 1 ir 5 dalyje reikia vienodai ir nuosekliai vartoti formuluotę – juridinio asmens kolegialus valdymo ar priežiūros organas.

13. Tikslintina Projekto Nr. 1 34 straipsniu keičiamo DK 247 straipsnio 2 dalyje pateikta nuoroda, vietoj šio straipsnio 1 dalies nurodytina 4 dalis. Be to, įvertinus tai, kad DK 247 straipsnio 3 dalyje siūlomas pakeitimas suponuoja kolektyvinio darbo ginčo dėl interesų šalių bendrą poziciją ir bendrą veiksma, siūlome vietoj nuostatos „jeigu <...> šalys mano, kad to reikia, jos <...>“ įrašyti nuostatą „jeigu <...> šalys nusprendžia, jos <...>“.

14. Siekiant teisinio aiškumo, Projekto Nr. 1 35 straipsnio 2 dalimi keičiamo DK 250 straipsnio 7 dalyje po žodžių „*taip pat*“ siūlome įrašyti žodį „*draudžiama*“, be to, atsisakyti šiuo atveju perteklinio ir neaiškumą sudarančio žodžio „kitais“.

15. Siūlome tikslinti Projekto Nr. 1 39 straipsnio nuostatas:

15.1. 39 straipsnio 1 dalyje turi būti išlyga dėl šio straipsnio 2 dalies ankstesnio įsigaliojimo;

15.2. siekiant teisinio aiškumo, 39 straipsnio 3 dalį siūlome formuluoti nustatant, kad išbandymo terminas, kuris buvo nustatytas pagal Darbo kodekso 36 straipsnio 2 dalies nuostatas, galiojusias iki 2026 m. birželio 30 d., baigiamas pagal iki 2026 m. birželio 30 d. galiojusios *Darbo kodekso* nuostatas (analogiškai kaip formuluojama šio straipsnio 5 dalis);

15.3. 39 straipsnio 4 dalies nuostatą reikėtų suvienodinti su kitomis šio straipsnio nuostatomis, įrašant pabaigoje „taikomos iki 2026 m. birželio 30 d. galiojusios *Darbo kodekso* nuostatos“;

15.4. 39 straipsnio 7 dalies nuostatą siūlome papildomai įvertinti, nes pagal DK nuostatas darbo sutartis gali būti ir terminuota, ir neterminuota. Kaip nurodoma Įstatymų projektų aiškinamajame rašte, DK 118 straipsnio pakeitimu siekiama aiškesnio reguliavimo, teisinio tikrumo darbuotojams ir darbdaviams, tad tampa nebeaišku, kodėl pasikeitus DK reguliavimui, šalių susitarimu darbo sutartyje nustatyta pasyvaus budėjimo namie trukmė nebūtų peržiūrėta ir galiotų iki susitarimo pabaigos, taigi, neterminuotos sutarties atveju – neterminuotai.

15.5. 39 straipsnio 9 dalies nuostatą siūlome formuluoti atsisakant klaidinančios nuostatos „taisyklės pagal“, be to, siūlome įvertinti, ar šiuo atveju nebūtų aiškiau formuluojant, jog darbo sutarties su darbuotoju nutraukimo, pradėto iki 2026 m. birželio 30 d., atveju, atsiskaitymui su darbuotoju taikoma iki 2026 m. birželio 30 d. galiojusi Darbo kodekso 146 straipsnio 2 dalies nuostata.

15.6. 39 straipsnio 12 dalyje po žodžio „paskirtai“ įrašytini žodžiai „juridinio asmens“;

15.7. 39 straipsnio 13 dalyje žodžiai „iki šios datos“ keistini nuoroda į konkrečią datą – „iki 2026 m. birželio 30 d.“;

16. Projektas Nr. 1 tikslintinas teisės technikos aspektu, atsižvelgiant Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų, patvirtintų teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298 (toliau – Rekomendacijos), nuostatas:

16.1. Projekto Nr. 1 2 straipsniu keičiamo DK 36 straipsnio 2 dalies redakcija, parodyta lyginamajame variante, nepilnai atitinka šiuo metu galiojančią šios dalies redakciją – būtina patikslinti. Analogiška pastaba ir dėl Projekto Nr. 1 26 straipsniu keičiamos DK 197 straipsnio 1 dalies.

16.2. Projekto Nr. 1 15 straipsnio 1 dalyje ir 26 straipsnio 2 dalyje išbrauktini žodžiai „ir ją išdėstyti taip“.

Dėl Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo Nr. XIII-198 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Projektas Nr. 2):

17. Projekto Nr. 2 2 straipsnio 1 dalyje turi būti išlyga dėl šio straipsnio 2 dalies ankstesnio įsigaliojimo.

18. Atsižvelgiant į tai, kad įgyvendinant Įstatymų projektus turės būti keičiamas ir Vyriausybės 2017 m. balandžio 5 d. nutarimas Nr. 253 (dėl tarpininkų darbo apmokėjimo – žr. ir Projekto Nr. 1 31 straipsniu keičiamą DK 237 straipsnio 5 dalį), Projekto Nr. 2 2 straipsnio 2 dalyje dėl įgyvendinamųjų teisės aktų parengimo turi būti nurodoma ir Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

19. Projekto Nr. 2 2 straipsnio 3 dalies nuostatą siūlome tikslinti ir sureguliuoti šio įstatymo taikymą tarpininkų darbo ir kelionės išlaidų apmokėjimui iki šio įstatymo įsigaliojimo pradėtomis tarpininkavimo procedūroms, t. y., nustatant, kad jei tarpininkavimas kolektyviniame darbo ginče dėl interesų buvo inicijuotas iki 2026 m. birželio 30 d., tarpininkų darbo ir kelionės išlaidos apmokamos taikant iki 2026 m. birželio 30 d. galiojusio teisinio reguliavimo nuostatas.

Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo Nr. VIII-729 pakeitimo įstatymo Nr. XV-527 1 straipsnio pakeitimo straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Projektas Nr. 3):

20. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo Nr. VIII-729 pakeitimo įstatymo Nr. XV-527 įsigaliojimo datą – 2026 m. birželio 1 d. ir siūlomą Projekto Nr. 3 vėlesnę įsigaliojimo datą – 2026 m. liepos 1 d., Projektu Nr. 3 teikiamas pakeitimas turi būti dėstomas keičiant tuo metu jau galiosiančias

Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo nuostatas, t. y., keičiamas ne pakeitimo įstatymas, bet pagrindinis įstatymas, siūlomą pakeitimą rengiant 23 straipsnio suvestinės redakcijos, įskaitant priimtus, bet neįsigaliojusius pakeitimus, pagrindu (taikant Rekomendacijų 207.7 papunkčio, o ne 139 punkto nuostatą). Tad Projektas Nr. 3 tikslintinas nurodytu aspektu (tikslintinas šio projekto pavadinimas, 1 straipsnio pavadinimas ir 2 straipsnio 3 dalies nuostata), kartu patikslinant ir šio projekto pavadinimą tiek Įstatymų projektų aiškinamajame rašte, tiek ir Vyriausybės nutarime dėl Įstatymų projektų pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui.

21. Pastebėtina, kad Projektu Nr. 3 siūlomas Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 23 straipsnio pakeitimas suponuoja nesuderinamumą su Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 33 straipsnio 2 dalimi dėl joje nustatyto kolegialaus valdymo organo (valdybos) minimalaus narių skaičiaus. Šis aspektas buvo nurodytas ir Ekonomikos ir inovacijų ministerijos ir kitų suinteresuotų institucijų išvadose. Tad siekiant teisinio reguliavimo sistemiškumo bei suderinamumo, minėtą nesuderinamumą tikslinga pašalinti.

22. Projekto Nr. 3 2 straipsnio 1 dalyje turi būti išlyga dėl šio straipsnio 2 dalies ankstesnio įsigaliojimo.

Dėl Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 5 ir 23 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Projektas Nr. 4):

23. Projekto Nr. 4 3 straipsnio 1 dalyje turi būti išlyga dėl šio straipsnio 2 dalies ankstesnio įsigaliojimo.

Dėl Įstatymų projektų aiškinamojo rašto:

24. Aiškinamajame rašte pateikiamas pagrindimas nepilnai dera su Projekte Nr. 1 siūlomomis nuostatomis: aiškinamojo rašto 4 dalies 23 punkte pateiktas pagrindimas tik iš dalies atitinka Projekte Nr.1 siūlomas formuluotes (pvz., DK 194 straipsnio 1 dalies keitimas). Analogiškas pastebėjimas ir dėl aiškinamojo rašto 4 dalies 25 punkto ir Projekto Nr. 1 siūlomų DK 211 straipsnio pakeitimų, aiškinamajame rašte vartojamos formuluotės nesutampa su Projekto Nr. 1 21 straipsnyje (DK 175 straipsnio pakeitimas) vartojamomis formuluotėmis, aiškinamojo rašto 4 dalies 33 punkte nurodomi terminai neatitinka Projekto Nr.1 36 straipsnyje teikiamo DK 251straipsnio 2 dalies pakeitimo ir pan.

25. Aiškinamajame rašte nurodyti ne visi Projekto Nr.1 įgyvendinamieji teisės aktai, kurie turės būti priimti, pvz., turės būti keičiamas ir Vyriausybės 2017 m. balandžio 5 d. nutarimas Nr. 253 (dėl tarpininkų darbo apmokėjimo – žr. Projekto Nr. 1 31 straipsniu keičiamo DK 237 straipsnio 5 dalį).

26. Aiškinamojo rašto 12 dalies antrosios pastraipos formuluotė turi būti tikslinama, nes ne ministerija, o tik Vyriausybė, gali pakeisti Vyriausybės nutarimą; aiškinamojo rašto 12 dalies trečioji pastraipa tikslintina dėl to, kad iki 2026 m. birželio 30 d. turėtų jau būti priimtas atitinkamo Vyriausybės nutarimo pakeitimas (o ne parengtas pakeitimo projektas).

Teisės grupės vyresnioji patarėja

Tatjana Knyzienė

Teisės grupės vyresnioji patarėja

Daiva Gubistienė

Tatjana Knyzienė, Daiva Gubistienė, tel. +37052098862; +37066842882, +37052098736; +37065842740, el. p. tatjana.knyziene@lr.lt, daiva.gubistiene@lr.lt

